Wagner versus Brown

(Grigore Constantinescu – 16 iulie 2006)

În ultimul timp, imensul succes de public a făcut din cartea lui Dan Brown, **Codul lui Da Vinci**, un subiect discutat și disputat, rezonanță amplificată și de producția cinematografică ce a urmat editării, aflată actualmente în topul incontestabil al preferințelor publicului. Este îndoielnic însă modul în care miezul ideatic al romanului poate răspunde cunoștințelor sau chiar preocupărilor publicului contemporan. Căci semnificația simbolică a Sfâtului Graal presupune cunoaștere și filosofie creștină, de istorie a religiilor ce nu își face loc lesne în preocupările spectatorului de filme sau cititorului de cărți cu nuanțe polițiste.

Peste o săptămână vor începe tradiționalele transmisiuni în direct ale Festivalului wagnerian de la Bayreuth. Se află printre operele programate și „spectacolul solemn inițiatic", Bühnenweihfestspiel **Parsifal**, a cărui premieră a avut loc la Bayreuth în luna iunie a anului 1882, adică acum aproape 125 de ani. Richard Wagner încheia cu această operă cercetările sale în scrieri medievale anonime sau aparținând lui Cretien de Troyes (sec.12), Wolfram von Eschenbach (sec.13), privitoare la misterul legendelor legate de Sfântul Graal. Primele idei fuseseră deja formulate cu câteva decenii mai devreme în **Lohengrin**, cavalerul Sfântului Graal, fiul lui Parsifal. Deci, un drum mai lung, parcurs de artistul vizionar în planul romantismului, pentru aflarea credinței și a sensurilor mistice legate de Potirul Sfânt și Lancia Sfântă, păstrate într-un castel inaccesibil, ascuns undeva de piscurile munților Pirinei. Dan Brown în cartea sa concretizeazuă locul acesta tăinuit pe o coodonată a Rozei, lângă Edinburg, într-un edificiu al cavalerilor templieri construit pe ruinele unui sanctuar al zeului Mithra, prin secolul al 15-lea, cam două secole după scrierile cercetate de Wagner. El își transformă căutarea într-o anchetă ce împletește senzaționalul descoperirilor de coduri venind din timpul lui Leonardo Da Vinci cu interpretări lumești ale existenței christice continuate, ca tot omul, printr-o posibilă dinastie. La el lipsește însă ideea de devoțiune mistică ce vibrează în Biblie, coborând spre acel „uman, prea uman" al lui Giovanni Papini. Ideea patimilor, repovestite cu concretețea suferinței umane din filmul lui Mel Gibson, are aici un revers al medaliei, propunând rescrierea istoriei creștine din perspectiva modernă, derizoriu direcționate, spre final, în spațiul piramidelor Luvrului.

Captivantă, pentru că este mai apropiată de incantație, ne apare la Wagner confruntarea dintre celest și abis, lupta dintre cavalerii Sfântului Graal, păstrătorii potirului și lanciei, și răzbunătorul malefic Klingsor. Evocarea Mariei Magdalena în romanul lui Brown să fie oare mai adevărată decât cea a Herodiadei, în personajul lui Kundry din opera lui Wagner? Întrebările ce s-ar putea construi pe tema acestor simboluri niciodată găsite ne duc spre simbolul Rozei cercetat și de Umberto Eco în **Numele trandafirului**.

Deschideți radioul, ascultați divina muzică a ultimei capodopere wagneriene, citiți în prealabil ceva despre concepția Magicianului de la Bayreuth. Veți fi poate mai aproape de adevăr, pentru că artistul, cu atributele creatorului de muzică și poezie, l-a căutat din necesitatea răspunsurilor pe care umanitatea le așteaptă dintotdeauna de la Dumnezeu. Ceea ce nu este, cred, similar în **Codul lui Da Vinci**, care îmi pare imposibil de comparat, prin problematică, cu **Parsifal**.